

Ни ден без линија

СОФИЈА ГУРОВСКА

Уметниците се вознемирани, уметниците се очајни, уметниците не умеат со зборови да ја искажат својата застрашеност од познатите настани што се случуваат во земјата. Нивните слики бледеат. Велат: политичкава состојба го обесхрабрува и го фрла во депресија и обичниот човек, а камо ли нас, кои што по својата сензибилност и деликатност на чувствата се одделуваме од мнозинството. Ги креваат рамениците, не сфаќајќи како да му се отргнат на океанот ужасни информации што ги заплиснува од екраните и радиоапаратите и да ја задржат некако својата слобода на мислата, интегритетот на творци, кои по својата природа само создаваат, а не разрушуваат и разградуваат. Потсетуваат дека во историјата на целото човештво не постоел ниту еден уметник, сликар или вајар, одговорен за загубата на нечиј живот. Како уметници, велат нашите соговорници, не сме во состојба да влијаеме на овој и ваков живот, ниту да ги измениме приликите, но барем можеме и мораме да го дигнеме својот глас против деструкцијата.

ЗДРАВО РАЗМИСЛУВАЊЕ

Свесни дека нивната вистинска реакција на тековните настани од животот ќе ја видиме подоцна, кога уметничките дела ќе излезат од ателјеата и ќе ѝ бидат прикажани на

● **Без разлика на политичките настани, творецот мора да го сочува интегритетот. – Подобро творец во бегство, одошто мртов творец. – Кому му е до уметноста денес. – Да се чувствуваш добро е неморално**

јавноста, сепак, го бараме вербалниот исказ на нашите уметници сега. Како се чувствуваат и можат ли да сликаат, цртаат и вајаат?

Сликарот **Кочо Фидановски** со сите сили се обидува што помалку да го слуша и да го гледа она што му го презентираат средствата за информирање. Одбива да се вклучи на кој и да е начин во политичките настани, со цел да не се вознемири и да биде исфрлен од рамнотежа. Вели: се трудам реалноста што помалку да продре до мене и да ми создаде пречки во здравото размислување.

Го прашуваме сликарот **Рубенс Корубин** дали и тој се изолира на некој начин. Тој го потврдува страшното влијание на политичките настани кое го чувствува како огромен притисок. Вели дека не замислувал оти човечкиот живот треба да се води на овој начин, да се сведе на борба од ваков вид. Додава дека навистина нема нешто паметно да каже, дека не знае дали треба или не треба да се изолира. Имам желба да го победам притисокот, вели, но вестите за настани во Југославија се толку страшно силни и реални, што ме потиснуваат и поклопуваат. За тоа има виновници, но не знам кои се, не знам дали за сè не информирате вие новинарите. Се трудам да работам, продолжува Корубин, постојано си ја повторувам старата сликарска изрека: „Ни еден ден без линија“. Но, врз творештвото влијае и еден обичен

дожд, а камо ли војната околу нас. Ниту ми се прават изложби, ниту ми се оди на изложба. Луѓето околу мене се заслепени од ужас, ниту гледаат ниту слушаат. Мислам дека сега им е најмалку до уметноста.

Ги скасува ли можностите за создавање ваквиот тек на настани, го прашуваме младиот скулптор **Станко Павлески**.

Вели: творецот мора да ги покрене одбранбените механизми да не би да ја жртвува работата. Без разлика на состојбите во Југославија, мора да си го сочува интегритетот, да го работи она што го знае и да не дозволува реалноста да му пречи во создавањето и изразувањето. Треба ли да ги надмине агресивите од секој вид што ги трпи секој поединец во текот на животот, го прашуваме. Се разбира, вели. Ниту едно време кај нас не било вистинското време за културата, па не е ни ова, само на некој поинаков начин. Треба да се прифати како едно од можните варијанти. И при вакви околности, вели Павлески, една здрава индивидуа ќе успее да го реализира она што го носи во себе, ќе соопшти нешто, ќе освети, ќе потенцира, ќе се вклучи во осветлувањето на овие и на слични состојби. Без разлика на желбата на творецот, тој има дарба да се скрие во некој агол и оттаму прогресивно да размислува. Тој агол ќе му треба како заштита. Со единствена цел – да го спаси сопствениот, спасувајќи и туѓи животи. Затоа сметам, вели

Павлески, дека е подобро творец во бегство одошто мртов творец.

Го одредуваат ли годините на живот овој негов став – творештвото да се стави над политиката – го прашуваме. – Веројатно дека јас ова време го доживувам на различен начин од луѓето и од моите колеги со поголемо искуство со вакви и полоши времиња. Тоа ним им дава за право да не ја изберат страната што јас ја избирам: за зачувување на својот творечки интегритет.

ПРОНАЈДИ ГО УБАВОТО

Како се чувствувам? Лошо. Да се чувствувам добро, сега, е неморално – вели резигнирано графичарот **Душан Перчинов**. Има ли човек кому не му се одразува на психата ова што ни се случува во Југославија? Прво: секоја психа е творечка. Второ: особено ние уметниците поседуваме творечка психологија, која нè тера да создаваме. Животот околу нас мириса на растурање, на деструкција. Војната што се води не е толку далеку. Тоа е облак што може лесно да се пресели над Македонија. А кој не реагира на една војна? Една таква реалност бездруго пречи во творештвото, особено што уметноста е дисциплина што се занимава со убавото. Како и каде убавото да се пронајде денес? Како во сликата да се експонираат предмети што ќе асоцираат на убавина?

Дека напрегнатоста влијае на интензитетот и квантитетот на создаденото, наполно се согласува и графичарот **Димитар Малиданов**. – Креативноста трпи, вели тој, делумно и затоа што ние уметниците сме почувствителни и поприемчиви за настани. И нам, како на сите други луѓе, ни се случува да проведеме денови и ноќи покрај телевизорите и радиоапаратите во исчекување нови вести, можеби пострашни од вечерните. Сите се исполитизирани... Барем да организираме јавен протест против војната ■